

АХБОРОТ ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ УЧУН ДАСТУР ИШЛАБ ЧИҚИШ

Расулмухамедов Муҳамадазиз Маҳамадаминович, ф.-м.ф.н., доцент

Тошкент давлат транспорт университети

Азимов Абдулхай Абдулатиф ўғли, асс.

Тошкент давлат транспорт университети

Ғаффаров Нуриддин Ёркин ўғли,

МАТ -1 гуруҳи Тошкент давлат транспорт университети

АННОТАЦИЯ

Бугунги кунда ахборот хавфсизлиги – кўп қиррали фаолият соҳаси бўлиб, унга фақат тизимли, комплекс ёндашув муваффақият келтириши мумкин. Ушбу муаммони ҳал этиш учун ҳуқуқий, маъмурий, процедурали ва дастурийтехник чоралар қўлланилади. Давлатнинг ахборот хавфсизлигини таъминлаш муаммоси миллий хавфсизликни таъминлашнинг асосий ва ажралмас қисми бўлиб, ахборотни муҳофаза қилиш эса давлатнинг бирламчи масалаларига, давлат сиёсати даражасига айланмоқда. Демак, ахборот хавфсизлиги билан боғлиқ муаммоларни ҳал этиш мазкур ишнинг нақадар долзарблигини англатади.

***Калим сўзлар:** Ахборот хавфсизлиги, ахборотни муҳофазаси, Маълумотлар базаси.*

ABSTRACT

Today, information security is a multifaceted field of activity, and only a systematic, comprehensive approach to it can bring success. Legal, administrative, procedural and software measures will be taken to solve this problem. The problem of information security of the state is a key and integral part of national security, and the protection of information is becoming a priority of the state, the level of public policy. So, addressing information security issues means how relevant this work is.

***Keywords:** Information Security, Information Protection, Database.*

Ахборот хавфсизлигини таъминлаш нафақат техник воситалар, балки дастурий таъминот ҳам аҳамиятлидир. Шу сабабли, C# дастурлаш тилида Бул функциялари ёрдамида ахборот хавфсизлигини таъминлаш учун дастуришлаб чиқиш асосий мақсади ҳисобланади.

Амалга ошириш доирасида қуйидаги масалаларни ечиш кўзда тутилган:

- Ахборот хавфсизлиги ва ахборотни муҳофаза қилиш ҳақида маълумотлар бериш;

- Бул функциялари ҳақида маълумотлар бериш;
- ахборот хавфсизлигини таъминлаш учун Бул функциясидан фойдаланган ҳолда дастур ишлаб чиқиш назарда тутилган.

Маълумотлар базасини яратиш, ахборот хавфсизлиги, ҳимоя воситалари, дастурлаш технологиялари усуллари, объектга ёъналтирилган дастурлаш усуллари жорий этилган.

XXI асрда шахс, жамият ва давлат тараққиётида ахборот ресурслари ва технологияларининг ролини ортиши натижасида Ўзбекистон Республикасида фуқаролик жамиятини ахборотлаштирилган жамият сифатида қуриш масаласини ҳал этиш билан бирга қуйидаги омиллар миллий хавфсизликни таъминлаш тизимида ахборот хавфсизлигининг етакчи ўрин эгаллашини белгилайди:

– миллий манфаатлар, уларга тажовуз ва уларни бу тажовуздан ҳимоялаш ахборот ва ахборот соҳаси орқали ифодаланади, амалга оширилади;

– инсон ва унинг ҳуқуқлари, ахборот ва ахборот тизимлари ҳамда уларга эгаллик қилиш – бу нафақат ахборот хавфсизлигининг асосий объектлари, шу билан бирга жами хавфсизлик соҳаларидаги хавфсизлик объектларининг асосий элементларидир;

– ахборот ёндашувидан асосий илмий-амалий усул сифатида фойдаланиш орқали миллий хавфсизлик масалаларини ҳал этиш мумкин;

– миллий хавфсизлик муаммоси яққол ажралиб турувчи ахборот тавсифига эга.

Ахборот хавфсизлиги тизими давлатнинг ахборот соҳасидаги сиёсатини мамлакатда миллий хавфсизликни таъминлаш давлат сиёсати билан чамбарчас боғлайди. Бунда ахборот хавфсизлиги тизими давлат сиёсатининг асосий ташкил этувчиларини яхлит бир бутунликка бириктиради. Бу эса ахборот хавфсизлигининг роли ва унинг мамлакат миллий хавфсизлиги тизимидаги мавқеини белгилайди. Ахборот соҳасидаги Ўзбекистоннинг миллий манфаатларини, уларга эришишининг стратегик йўналишларини ва уларни амалга ошириш тизимларини ўзида акс эттирувчи мақсадлар яхлитлиги давлат ахборот сиёсатини англатади. Шу билан бирга давлат ахборот сиёсати мамлакатнинг ташқи ва ички сиёсатининг асосий ташкил этувчиси ҳисобланади ва жамиятнинг барча жабҳаларини қамраб олади.

Ахборот хавфсизлигининг замонавий концепцияси ахборот хавфсизлигини таъминловчи мақсадлар, вазифалар, тамойиллар ва асосий йўналишлар бўйича расмий нуктаи назарлар мажмуини билдиради.

Қуйида ахборот хавфсизлигининг асосий ташкил этувчилари ва жиҳатлари келтирилган:

– ахборотни муҳофаза қилиш (шахсий маълумотларни, давлат ва хизмат сирларини ва бошқа турдаги тарқатилиши чегараланган маълумотларни қўриқлаш маъносида);

– компьютер хавфсизлиги ёки маълумотлар хавфсизлиги – компьютер тармоқларида маълумотларнинг сақланишини, фойдаланишга рухсат этилганлигини ва конфеденциаллигини таъминловчи аппарат ва дастурий воситалар тўплами, ахборотдан муаллифлаштирилмаган фойдаланишдан ҳимоя қилиш чоралари;

– ахборот эгаларига ёки ахборотдан фойдаланувчиларга ҳамда уни қўллаб қувватловчи инфратузилмага зарар етказиши мумкин бўлган табиий ёки сунъий характердаги тасодифий ёки қасдан таъсир этишлардан ахборот ва уни қўллаб қувватловчи инфратузилманинг ҳимояланганлиги;

– фуқаролар, алоҳида гуруҳлар ва ижтимоий қатламлар, умуман олганда аҳолининг яшаш фаолияти, таълим олиш ва ривожланишлари учун зарур бўлган сифатли ахборотга бўлган талабларининг ҳимояланганлиги.

Хавфсизлик сиёсати – хавфсизлик объектлари ва субъектларининг берилган кўплигининг хавфсизлигини таъминлаш процедуралари ва механизмларини белгиловчи қоидалар тўплами. Тизим хавфсизлигини таъминлашнинг аниқ механизмларини танлаш қабул қилинган хавфсизлик сиёсатига мувофиқ амалга оширилади.

REFERENCES

1. Плагиатни қидириш усуллари ишлаб чиқиш. Муаллиф: Аббаров Ринат Динарович. Сарлавҳа: Махсус сон. Томонидан нашр этилган: “Ёш олим” да 12-сон (116) 5-7-бетлар. Июнь-2016
2. Матннинг ўзига хослигини текшириш. [Электрон ресурс]. - Кириш тартиби: [хттпс://www.этхт.ру/антиплагиат/](http://www.этхт.ру/антиплагиат/)
3. Антиплагиатни қандай алдаш керак. Антиплагиатни алдашнинг ишлаш усуллари. [Электрон ресурс]. - Кириш режими: [хттп://студрум.ру/антиплагиат.](http://студрум.ру/антиплагиат.)